

Rzeź Ormian

25 kwietnia 2007

Rzeź Ormian (Medz Jeghren) – potoczna nazwa ludobójstwa popełnionego na ludności ormiańskiej w Turcji Osmańskiej w czasie I Wojny Światowej w latach 1915-1917. Ocenia się, że w jego wyniku zginąć mogło 1,5 – 2 mln ludzi.

24 kwietnia każdego roku społeczność ormiańska na całym świecie obchodzi rocznicę rozpoczęcia eksterminacji swojego narodu.

PIERWSZE MASAKRY

W 1890 na terenie Imperium Osmańskiego, głównie w podbitej przez Turków Armeni Zachodniej, żyło ponad 2,6 mln Ormian. Podobnie jak chrześcijańskie narody bałkańskie, tureccy Ormianie, widząc słabość imperium w obliczu rosyjskich planów przejęcia Konstantynopola, żądali autonomii. By ich zastraszyć, sułtan Abdulhamid II zachęcał Kurdów do mordowania Ormian. Działania te w połączeniu z wysokimi podatkami, doprowadziły do wybuchu ormiańskich powstań, krwawo stłumionych w 1894-95 przez wojsko tureckie. Szczególnie odznaczyło się miasto Zejtun, którego mieszkańcy w 1895 odparli trzy szarże regularnej armii tureckiej, mając do

dyspozycji 600 przestarzałych karabinów i dwie armaty.

Dwa lata później grupa rewolucjonistów ormiańskiego pochodzenia zajęła Bank Osmański. W odwecie doszło do pogromów Ormian, w czasie których zginęło 50 tys. ludzi. Trudno powiedzieć, w jakim stopniu działania te były inspirowane przez rząd osmański.

Przed wybuchem I Wojny Światowej władzę w Turcji objął „Komitet na rzecz jedności i postępu”, głoszący idee panturkizmu. Jego ideolodzy dążyli do zajęcia turańskich ziem Iranu i Rosji. Dążąc do zjednoczenia ludów tureckich „od Bosforu po Mongolię: uznali, że na przeszkodzie stoi miejscowa ludność ormiańska zamieszkująca tereny Zakaukazia od 3000 lat. Przy okazji obecności znacznych wojsk w tym regionie postanowili ostatecznie rozwiązać „problem ormiański”.

24 kwietnia 1915 rząd turecki wydał rozporządzenie nakazujące aresztowanie ormiańskiej inteligencji – tylko w Stambule aresztowano wówczas i w większości zgładzono 2 345 osób, a 27 maja kolejne wprowadzające deportację zamieszkujących Anatolię Ormian do Syrii i Mezopotamii. W wyniku tej operacji setki tysięcy Ormian zmarły z głodu albo zostały brutalnie wymordowane przez tureckich żołnierzy i Kurdów, których rząd podjudzał przeciwko chrześcijańskim Ormianom i Asyryjczykom.

Zatrzymanych topiono, spychano w przepaści górskie, przybijano podkowy końskie do stóp, duchownych Kościoła ormiańskiego palono żywcem lub zakopywano w ziemi. Do końca 1915 ok. pół miliona ludzi wypędzono na Pustynię Syryjską, gdzie ginęli pozbawieni wody i schronienia od słońca.

W telegramie z września 1915 min. Talaat Pasza tak pisał o planach rządu:

„Już wcześniej zostało zakomunikowane, że rząd zdecydował o całkowitej eksterminacji wszystkich Ormian zamieszkałych w Turcji. (...) Bez względu na to, że znajdują się wśród nich kobiety, dzieci i chorzy, jakkolwiek tragiczne będą środki tej

eksterminacji, bez słuchania głosu sumienia należy położyć kres ich egzystencji. (...) Ci, którzy sprzeciwia się temu rozkazowi, nie mogą być urzędnikami państwowymi”.

W kilku miejscach Ormianie bronili się przed wojskiem. Około miesiąca od 20 kwietnia 1915 stawiała opór ormiańska dzielnica w Wan – aż do zajęcia miasta przez Rosjan. Ponad 50 dni 5 tys. mieszkańców okręgu Musa broniło się na wzgórzu Musa Dagh.

Szacuje się, że w wyniku całej operacji liczba Ormian w Turcji spadła z 2,1 miliona w 1912 do zaledwie 150 tysięcy w 1922.

Źródło: Ulotka wydana z okazji rocznicy rzezi Ormian